

TEATRUL ROMÂNESC OGLINDIT ÎN REVISTA BULGARĂ „TEATĂR”

În cei doisprezece ani de activitate, revista bulgară „Teatăr” a pus la dispoziția cititorilor săi o seamă de materiale informative și de orientare privind viața teatrală din Republica Populară Română. De asemenea, n-au fost trecute cu vederea nici unele acțiuni organizate cu scopul de a stimula dezvoltarea artei teatrale de la noi din țară — cum au fost, de pildă, Decada dramaturgiei originale, Festivalul teatrelor dramatice și Concursurile tinerilor artiști, care au devenit tradiționale în mișcarea noastră teatrală.

Dacă răsfoim paginile celor trei numere ale revistei de teatru bulgare, apărute în 1959, vom constata că în fiecare număr se dau vești și se fac comentarii pe marginea activității teatrelor noastre. Așa de pildă: în numărul 3 din 1959, criticul de artă Stoian Naidenov — care în 1958 ne-a vizitat țara — face o amplă expunere asupra dezvoltării teatrului în Republica Populară Română, subliniind faptul că „arta teatrală din România frățească este în plină ascensiune, fapt care constituie o expresie grăitoare a grijii Partidului Muncitoresc Român față de această artă și creatorii ei”. Dintre cele 38 de spectacole la care a asistat, Stoian Naidenov a putut să-și facă o idee justă asupra drumului pe care merge teatrul românesc. Referindu-se la aceasta, el spune că „teatrul românesc merge sigur pe drumul larg al realismului socialist”.

A fost impresionat în mod deosebit de spectacolele Teatrului Național „I. L. Caragiale”: „Acesta este un teatru cu bogate tradiții, cu o înaltă cultură. Puține țări din lume pot să se laude cu un asemenea excelent ansamblu, care cuprinde actori atît de talentați și foarte deosebiți ca gen, ca acest teatru. Aici, alături de I. L. Caragiale și M. Sebastian, își găsesc o căldă primire și Gogol și Goldoni. Iar cine vede spectacolele acestui teatru, poate să-l cunoască și pe Gogol și pe Stein și pe Ostrovski”.

Apreciind valoarea artistică a unor spectacole din cadrul Festivalului teatrelor dramatice, el a subliniat existența, la ora actuală, în R.P.R., a unei pleiade de tineri regizori care constituie o garanție pentru teatrul românesc. Schimbul de mîine este asigurat: „Cel mai interesant tînar regizor din România — spune criticul de artă bulgar — este fără îndoială Horea Popescu. Spectacolele montate de el au constituit virful Festivalului teatrelor dramatice”.

Bogata recoltă teatrală cu care a luat cunoștință în timpul șederii sale, l-a făcut să creadă că e ceva ciudat în faptul că nici în R.P. Bulgaria nu sînt cunoscute marile succese ale teatrului românesc și nici noi nu știm prea multe despre înflorirea artei teatrale bulgare. „Și doar sîntem vecini și mergem pe același drum. Vizitele reciproce ale teatrelor noastre naționale ar contribui foarte mult la cunoașterea celor două popoare. E timpul, de acum, să se realizeze un contact mai lărgit între oamenii de teatru din aceste două țări. Acest lucru va fi de mare folos și pentru unii și pentru alții” — încheie S. Naidenov.

Revista consemnează și munca rodnică a regizorului Mihai Raicu, care a montat piesa lui Aurel Baranga *Mielul turbat* la Teatrul de Satiră din Sofia. Autorul cronicii subliniază că spectacolul este bine regizat și se bucură de aprecierea publicului.

MEMORIILE LUI ILINSKI*

Explicînd în introducere ce l-a determinat să-și scrie memoriile, Ilinski vorbește despre „sentimentul datoriei cetățenești neîmplinite, în transmiterea ștafetei creatoare către generația următoare”. Pornind de la această idee, care marchează o înaltă responsabilitate proprie eticii actorului sovietic, el și-a conceput cartea ca pe „o autobiografie cu povestiri, digresiuni și gânduri despre munca mea și

* Igor Ilinski: *Despre sine însuși* (revista „Teatr”, nr. 5—12/1958, 1—2/1959).

aceea a coterilor mei de pe tărîmul teatrului, cinematografului și estradei“.

Autorul începe memoriile sale prin încercarea de a-și identifica vocația artistică și primele interese teatrale încă din vîrsta de aur a copilăriei. După ce a izbutit să se îndrăgostească de scenă, scrie în anii adolescenței o serie de miniaturi teatrale, dintre care una — *Călăul parizian* — i se joacă. La 16 ani — îndată după revoluția din februarie — dă examen și intră la școala de teatru a lui F. Komisarjevski. Foarte curînd își fac loc primele experiențe creatoare, primele roluri, primele emoții și intense trăiri scenice. Nu trece multă vreme și Ilinski joacă, mai întîi la Teatrul de Artă și după aceea la teatrul lui Meyerhold. Cam în același timp — prin 1923 — face și primul experiment cinematografic, interpretînd un rol în filmul *Aelita*, turnat după romanul lui Alexei Tolstoi.

Anii următori încep să cunoască „consacrarea actorului, care îl joacă pe Prisipkin în *Ploșnița*, interpretînd cu mult succes și alte partituri din repertoriul maiakovskian. Diverse roluri în filme de mare popularitate, frecvențele seri de lectură artistică — și Ilinski e un maestru al acestui gen atît de dificil —, dar mai cu seamă activitatea teatrală neobosită îl fac unanim apreciat cu mult înainte de intrarea la Teatrul Mic, în 1938. Încununarea activității sale creatoare are loc însă tocmai în aceste două decenii deosebit de rodnice, petrecute în „casa lui Ostrovski“.

Memoriile lui Ilinski — a căror publicare continuă în revista „Teatr“ — au darul de a aduce o amplă și interesantă informație, care confundă de foarte multe ori viața actorului cu istoria teatrului sovietic. Sint evocate în paginile lucrării o serie de figuri proeminente ale culturii teatrale — Komisarjevski, Sakhovski, Stanislavski, Nemirovici-Dancenko, Meyerhold —, scriitori care s-au legat de scenă ca Maiakovski, Esenin ș.a. Niciodată nu e adoptat tonul anecdotei istorice, niciodată nu e pusă pedala pe aspectele minore ale vieții de culise.

Autorul nu se mărginește la informația nudă, adoptînd adesea o avizată poziție

critică în raport cu diverse fenomene teatrale ale vremii. Edificatoare pe această linie sînt amintirile legate de munca cu Meyerhold. Beneficiînd de o cunoaștere amănunțită — datorită timpului destul de îndelungat petrecut în teatrul lui Meyerhold —, Ilinski întreprinde o dezbateră temeinică asupra biomecanicii, asupra spectacolelor excentrice pe teme clasice (*Pădurea*, *Revizorul* ș.a.) realizate de acest regizor plin de aprige contradicții. Menționînd unele aspecte pozitive ale activității lui Meyerhold, Ilinski nu se lasă furat de amintire și descoperă evidentele laturi negative ale aceluia ce se intitulase conducătorul unui „Octombrie teatral“.

Paginile pasionante, cu ramificație implicații în întreaga mișcare teatrală de după revoluție, scrise de Ilinski, demonstrează în mod practic evoluția sa, dezvoltarea creatoare a unuia din marii actori contemporani, care s-a născut ca artist în epoca sovietică și a mers în pas cu ea.

Îngrijita, fermecătoarea formă literară a memoriilor face ca ele să fie citite ca un roman și nu ca o simplă relatare istorică. Această caracteristică a lucrării îi lărgeste considerabil sfera de influență, transformînd-o dintr-o carte adresată poate inițial specialiștilor, într-o operă destinată unui cerc întins de cititori interesați de teatru, de artă în general. În același timp, forma aceasta atractivă nu-l împiedică deloc pe autor să comunice reflecții profunde, opinii teoretice foarte interesante asupra teatrului sovietic, asupra teatrului în general.

Împletind istoria cu literatura, informația exactă cu figura de stil, gîndirea teoretică profundă cu relatarea atractivă, memoriile lui Ilinski dezvăluie geneza și formarea unei mari personalități actoricești, aducînd în același timp mărturie imediate, prețioase, în legătură cu cea mai mare mișcare teatrală a contemporaneității. În această perspectivă, adăugirea unui întreg cortegiu de alte atribute laudative cu privire la valoarea deosebită a lucrării devine aproape inutilă.

Horia Deleanu